

Nr 675.

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, med förslag till lag om investeringskonto för skog, m. m.*

Konjunkturläget i Sverige företer f. n. en mer än vanligt splittrad bild. Inom vissa näringsgrenar ha avsättningsmöjligheterna undergått en allvarlig försämring och en ej ringa minskning av sysselsättningen ägt rum. På andra håll råder en utpräglad högkonjunktur med stark efterfrågan och priser, som ligga på en dubbelt eller flerdubbelt högre invå än för ett par år sedan. Även om det för allmänheten tillgängliga siffermaterialet är ofullständigt, råder det intet tvivel om att mycket stora konjunkturvinster förekomma inom skogsnäringen, skogsindustrierna samt framställningen av mineraliska råvaror och eventuellt på en del andra håll. Exportpriset för järnmalm har visserligen stigit mindre snabbt än åtskilliga andra råvarupriser men ligger dock för närvarande minst 50 % högre än år 1949, i vissa fall långt högre. Exportpriset på zinkmalm har undergått en stegring med omkring 150 %. Även en rad andra mineraler ha kraftigt fördyrats, och det råder intet tvivel om att trots produktionskostnadernas stegring väsentliga konjunkturvinster uppkommit inom berörda näringsgrenar. Den avgjort största vinsten på rustningskonjunkturen har emellertid i vårt land framträtt inom skogshanteringen och vissa av de virkesförädlade industrierna. Det förefaller sannolikt, att tillverkningsvärdet inom produktionen av trävaror inklusive wallboard tillsammans med tillverkningsvärdet för papper och papp samt exportvärdet av pappersmassa — med tillägg för förbrukningen av massa inom Sverige för andra ändamål än framställning av papper och papp — kommer att under 1951 närma sig 6 000 milj. kronor. Motsvarande siffra år 1949 uppgick till något under 2 200 milj. kronor. Sistnämnda siffra skulle emellertid, om produktionskvantiteten detta år varit lika med innevarande års, ha legat omkring 2 500 milj. Tages vidare hänsyn till diverse kostnadsstegringar stiger siffran till över 3 000 milj. Det är likväl klart, att en mycket betydande konjunkturvinst, uppgående till minst ett par tusen miljoner kronor, uppkommit, vilken fördelas mellan skogshanteringen och de förädlade industrierna. Skulle nuvarande priser på produkterna äga bestånd, blir konjunkturvinsten under nästa år icke mindre utan snarare något större.

Även om den utan tvivel dominerande delen av konjunkturvinsterna uppträder inom skogsnäringarna, böra naturligtvis motsvarande vinster i andra näringsgrenar ej lämnas ur sikte. Dessutom är det uppenbart, att staten icke endast som skogsägare utan framför allt som skatteindrivare erhåller en mycket betydande del av konjunkturvinsterna, vilket också måste hållas i minnet.

Vid sidan av dessa inkomsthöjningar har för stora folkgrupper en sänkning av

1 *Bihang till riksdagens protokoll 1951. 4 saml. Nr 675—677.*

realinkomsten ägt rum, alldeles särskilt om man tar utvecklingen under det sista halvåret i sikte. Härvidlag ha icke endast konjunkturförsämringarna i vissa näringsgrenar samt den delvis svaga skörden haft betydelse utan framför allt själva inflationen. Genom densamma ha levnadskostnaderna stegrats utan att en fullständig kompensation — i några fall ingen alls — erhållits genom nominell inkomsthöjning. Det är väl bekant, att innehavare av sparkapital i form av banksättningar, obligationer, inteckningar och hyresfastigheter, vilkas avkastning i pengar räknat ej stigit genom inflationen, berövats icke endast ett kapitalbelopp på tusentals miljoner kronor utan sett den reala köpkraften hos avkastningen sjunka i jämförelse med fjolårets. Det rör sig här om belopp, som knappast understiga ett par hundra miljoner kronor årligen. Stora grupper av pensionärer i enskild och allmän tjänst ha också sett sin standard sjunka. För vissa löntagargrupper är inkomsthöjningen under andra halvåret 1951 jämfört med föregående år avsevärt mindre än levnadskostnadsfördyringen.

Det är i ett läge av denna art, som samhället och organisationerna och i sista hand alla medborgare i vårt land ha att ta ställning till frågan om vilken ekonomisk politik från det allmännas och det enskildas sida som å ena sidan kan bidra till att inflationen hejdas och å andra sidan utmärkas av rättvisa och billighet. Ingen har något intresse av våldsamma inkomst- och prishöjningar. Därom råder enighet. Men envar av folkgrupperna är berättigad tillse att ej just denna grupp blir ogynnsamt ställd. När man t. ex. av löntagare och företagare begär återhållsamhet och solidaritet vid utformandet av inkomstkraven, är det helt naturligt, att dessa grupper fästa uppmärksamhet på de betydande konjunkturvinsterna. Man har inom dessa kretsar inte lätt att förstå, varför en standardsänkning skall behöva inträffa för breda folklager under en period då en höjning av den svenska nationalinkomsten uttryckt i oförändrat penningvärde med mer än 2 000 milj. kronor inträffat. Innan de taga ställning till den kommande vinterns uppgörelser begära de upplysning om vad som skett i fråga om inkomstutvecklingen för olika grupper och vilka möjligheter samhället har att åstadkomma rättvis och skälig hänsyn till de mindre väl lottade grupperna.

Vid sidan om den mera allmänna frågeställningen måste ett mera speciellt men mycket viktigt spørsmål, som griper in däri, upptagas till prövning. Till följd av pris- och lönestegringar samt en delvis svag skörd väntas den s. k. jordbrukskalkylen för året 1951/52 förete ett underskott på flera hundra miljoner kronor. Frågan om en höjning av livsmedelspriserna för att täcka detta underskott skulle även under vanliga förhållanden helt naturligt tilldraga sig stor uppmärksamhet. Detta alldeles oavsett att de svenska priserna i en del fall ligga lägre, i andra fall högre, än världsmarknadspriserna och att man därför ingalunda generellt kan säga att de svenska konsumenterna subventionera jordbruket. Under rätt långa perioder och måhända även innevarande år har snarare motsatsen varit förhållandet, i det att de genomsnittliga svenska priserna understigit världsmarknadspriserna. Hur läget härvidlag blir under nästkommande år, låter sig icke överblickas. Frågan om en prishöjning på livsmedlen är emellertid med

hänsyn till de förestående uppgörelserna bl. a. på lönefronten utomordentligt betydelsefull. Den kompliceras därav, att en viss del av de jordbrukare, som skulle erhålla högre produktpriser som kompensation t. ex. för en svag skörd, i själva verket erhållit en konjunkturvinst på skogen, som mångdubbelt överstiger den tillfälliga inkomstminskningen. Från andra folkgruppers sida ter det sig under dessa omständigheter ingalunda självklart, att samhället skall utgå från en fullständig ekonomisk personlighetsklyvning mellan jordbrukaren-skogsägaren i hans egenskap av jordbrukare med relativt ogynnsamma driftresultat och hans egenskap av skogsägare med det exceptionellt gynnsamma ekonomiska resultatet. Frågan om skogsinkomsterna för sådana jordbrukare, som erhållit betydande vinster, kommer därför in i bilden vid en diskussion av jordbrukspolitiken. Å andra sidan är det uppenbart, att en avsevärd del av jordbrukarna ha liten eller ingen skog, vilket för jordbrukspolitiken i detta sammanhang blir av största betydelse.

Efter denna redogörelse för den mera allmänna och den mera speciella fråga, som utvecklingen rest, övergå vi till spørsmålet om vilka åtgärder som från samhällets sida kunna vara motiverade för att undvika en pris- och inkomstutveckling, som i alltför hög grad gynnar vissa grupper och ställer andra grupper i ett sämre läge än tidigare. Endast i den mån detta sker torde det vara möjligt att vinna förståelse för en sådan inställning i fråga om inkomstbildningen att allmänna inkomst- och prisstegringar av mycket betydande storlek och därmed ökad kraft hos inflationen undvikas. Samhällsinsgripanden av denna art ha i vårt land sedan länge tillgripits under tider med häftiga pris- och inkomstförskjutningar. Bland åtgärder, som i lägen av detta slag allmänt ansetts icke kunna helt undgås, kan man nämna att priskontrollen — hur skeptisk man än ställer sig till en permanent priskontroll under lugnare konjunkturer — ingalunda f. n. tillåter t. ex. de svenska producenterna av järn och stål att här i landet uttaga de fulla världsmarknadspriserna. En eljest uppträdande mycket betydande konjunkturvinst förhindras alltså till fördel för de stora medborgargrupper, vilkas läge influeras av kostnaderna för bostäder, lantbruksmaskiner m. m.

Vi finna mycket beklagligt, att regeringen vid uppläggningsen av förslagen till höstriksdagen inte tagit upp här berörda utomordentligt viktiga problemkomplex till allsidig belysning och därefter satt in de olika åtgärderna i deras inbördes sammanhang. I stället har regeringen utan någon sådan belysning ryckt loss vissa åtgärder och behandlat dem isolerade från varandra. Den tid, som på detta sätt gått förlorad, kommer att ogynnsamt påverka möjligheterna till en rationell och för alla parter acceptabel politik.

När vi i det följande finna oss böra närmare diskutera frågan om vissa åtgärder, trots att regeringen inte åstadkommit den belysning av frågan, som endast den kan åstadkomma, så sker det alltså med de reservationer, som ligga i det förut sagda.

Vi vilja då till en början slå fast, att vissa av de inkomststegringar, som ägt rum under innevarande år, endast kunna väcka tillfredsställelse och inga-

lunda från andra folkgrupper kunna ses med oblida ögon. Att skogsarbetare och småbrukare för sitt arbete i skogen erhålla en god, i vissa fall mycket god, ersättning måste väcka tillfredsställelse, därför att dessa grupper under många och långa perioder utfört sitt ansträngande arbete för en mycket blygsam ersättning. En bättre betalning därför är för övrigt ett samhällsintresse även av det skälet, att det eljest knappast torde bli möjligt att behålla arbetskraft i skogen i sådan utsträckning att erforderlig avverkning kan tryggas. Även för det stora flertalet jordbrukare, som genom sina skogsförsäljningar erhålla något högre inkomster än vanligt — det är i många fall inte fråga om ett års återväxt utan om flera års återväxt och alltså i viss mån ett kapitaluttag — kan det sägas, att konjunkturernas skiftningar för andra folkgrupper ibland leda till inkomststegringar av denna art utan att övriga folkgrupper därför rätteligen kunna resa frågan om särskilda åtgärder. Kvar står emellertid frågan om de fall, där mera betydande konjunkturvinster uppkommit och där man kan säga, att den inställning från samhällets sida, varom alla demokratiska partier hittills i stort sett varit ense, i analoga fall lett till åtgärder för att i det helas intresse begränsa dessa vinster.

Vi erinra om att enligt vår mening regeringen utan dröjsmål bör undersöka i vad mån sådana konjunkturvinster av betydande storlek förekommit icke endast inom skogsnäringarna och produktionen av mineraliska råvaror utan även på andra håll. För det stora flertalet näringsgrenar torde en inkomsthöjning med mer än 25 à 30 %, motsvarande penningvärdets fall från åren 1948 och 1949, knappast ha ägt rum och sålunda ingen konjunkturvinst förekomma.

Regeringen har i sina förslag till riksdagen och enligt finansministerns i samband därmed lämnade redogörelser för den ekonomiska politiken endast angripit den här resta frågan till en del och i huvudsak blott ur en speciell synvinkel. Man har närmast haft *steriliseringen* av en del av de konjunkturbetonade inkomsthöjningarna i sikte. Men man har givit steriliseringsåtgärderna en sådan form, att de särskilt för tillverkarna av skogsprodukter innebära en viss pålaga genom ränteförlusten under en ca tioårig tvångsinsättning av betydande belopp, samt måhända också genom avsättningen till vissa fonder, av vilkas avkastning såväl tillverkarna som skogsägarna och deras anställda på lång sikt torde erhålla betydande nytta. Vi skola inte här göra något försök att uppskatta hur stor den extra uppoffringen kan vara, som genom den träffade överenskommelsen rörande massaexporten under 1952 och massaförsäljningarna på hemmamarknaden samma år ålagts vederbörande inom ifrågavarande näringsgren. Det är uppenbart, att den vid ett bevarat prisläge förutsedda exportavgiften för första kvartalet 1952 på omkring 540 kronor per ton massa ur steriliseringssynpunkt innebär, att minst $\frac{2}{3}$ av skillnaden mellan produktionskostnader och priser — de förra beräknade med utgångspunkt från rådande råvarupriser — bli bundna. Å andra sidan få ju företag, som producera massa för export eller hemmamarknad, om ett tiotal år tillbaka ungefär $\frac{1}{3}$ av exportavgiften, och nuvärdet härav kan väl med hänsyn till ränteförlusten och allteftersom man bedömer inflationsrisken

mer eller mindre pessimistiskt uppskattas till något mindre eller något mer än 1/5 av exportavgiftens storlek. Hade inga steriliseringsåtgärder av detta slag vidtagits, skulle företagen erhållit ca hälften av exportavgifterna, men det är å andra sidan möjligt, att råvarupriserna i så fall skulle varit högre.

Det är att märka, att dessa avgifter belasta tillverkarna oberoende av om de ha egen skog eller inte och alltså ej träffa dem i deras egenskap av skogsägare. Frågan blir därför i vad mån regeringens förslag innebär motsvarande sterilisering och uppoffring för skogsägarnas vidkommande, vare sig de utgöras av enskilda personer eller bolag. Kungl. Maj:ts proposition nr 225 nöjer sig här med en sterilisering av 25 % vid försäljning av virke å rot och 12 % för leveransvirke. Räntelösa skola de steriliserade medlen vara endast i två år. Om denna indragning av ränteavkastningen uppskattas till 7 % av de 25 procenten blir följderna en indirekt pålaga på 1 ¾ % av värdet av försäljningar av virke på rot. Det så indragna beloppet blir naturligtvis inte beskattat, och den totala nettobelastningen för enskilda skogsägare kan därför uppskattas till omkring 1 %, möjligen något mera, av avverkningsvärdet. För bolagens del blir nettobelastningen snarast något under 1 %. Skulle denna pålaga uträknas i procent på konjunkturvinster och antar man, att denna uppgår till ungefärligen hälften av avverkningsvärdet, så skulle alltså pålagan, d. v. s. "uppoffringen", netto bli omkring 2 % av konjunkturvinster.

Tidigare under hösten diskuterades ett inom Kungl. Maj:ts kansli utarbetat och till remissmyndigheterna utsänt förslag om en mera omfattande sterilisering och innebärande fem års ränteförlust, vilket skulle innebära en avsevärt större pålaga. Vid den tidpunkten voro priserna på rotvirke väsentligt lägre. Enligt detta förslag skulle alltså pålagan i procent av konjunkturvinster ha blivit 3 å 4 gånger större än enligt det nu framlagda förslaget. Vi finna det i viss mån överraskande, att man trots den inte förutsedda stegringen av konjunkturvinster på skogen funnit sig böra göra en så drastisk beskärning av de föreslagna åtgärderna. Man bör i detta sammanhang också observera, att det i och för sig mycket välmotiverade förslaget om rätt till viss skatteutjämning genom tillfällig skattefri avsättning av vissa belopp av skogsinkomster i och för sig betyder en fördel för skogsägare med betydande konjunkturvinster.

Det har ett visst intresse att resa frågan huruvida staten i sin egenskap av skatteindrivare omedelbart erhåller större inkomster genom av regeringen föreslagna samlade åtgärder än om inga sådana genomförts. Man kan då konstatera, att vad 1951 års rörelse beträffar, staten tvärtom genom inbetalningar detta år eller i början av nästa år får väsentligt mindre slutbelopp än den skulle erhållit, om inga särskilda överenskommelser hade träffats. För 1952 kan inget bestämt omdöme fällas redan av den anledningen, att för trävarornas och papperets del ingen överenskommelse träffats. Det förefaller emellertid osannolikt, att staten enligt av regeringen hittills framlagda förslag skulle erhålla större inkomster än om regeringen iakttagit fullständig passivitet och vinsterna beskattats på vanligt sätt. Den väsentliga extra pålagan på tillverkarna och den mindre på-

lagen på bolag och enskilda i deras egenskap av skogsägare uppvägas nämligen därav, att väldiga skattefria avsättningar till vissa fonder genomföras.

Som vi redan påpekat, borde hela frågan om inkomstfördelningens förändring genom inflationen och konjunkturvinsterna ha upptagits till ingående belysning. Man skulle då bl. a. ha ställt följande frågor. Vilka folkgrupper ha under andra halvåret 1951 en lägre standard än under fjolåret? Vilka sociala förmåner ha under denna tid undergått en reell reduktion? Var ha vinsterna på konjunkturen och på inflationen hamnat? På vilka ställen rör det sig om betydande belopp, som väsentligt överstiga den ökning av de nominella belopp, som motsvara penningvärdets fall? Vilka möjligheter har samhället att vidtaga åtgärder, som tillgodose rättvisa och rimlighet och underlätta en allmän uppgörelse rörande inkomstbildningen och som begränsa inflationsriskerna för nästkommande år?

Bland de åtgärder, som härvidlag i främsta rummet ifrågakomma, vilja vi nämna dem som rikta sig mot de betydande konjunkturvinsterna inom vilken näringsgren de än uppträda. Vore dessa konjunkturvinsters storlek och struktur mera klarlagda, skulle mera kvantitativt preciserade omdömen vara möjliga. Att konjunkturvinster av mycket betydande storlek förekomma är emellertid ställt utom allt tvivel. Vi anse därför någon form av konjunkturvinstbeskattning motiverad och föreslå att förslag därom skyndsamt utarbetas. Den behöver dock icke nödvändigtvis konstrueras som den under sista världskriget gällande krigskonjunkturskatten, vilken var utomordentligt invecklad. Ett upprepande av densamma oförändrad är ej tillrådligt. Inom flertalet näringsgrenar synas inga konjunkturvinster av betydande storlek förekomma, och det vore därför icke motiverat att pålägga hundratusentals näringsdrivande konjunkturvinstdeklarationer och ordna en tidskrävande och kostsam kontroll därav endast för att konstatera, att inga betydande vinster av denna art förekommit inom dessa näringsgrenar. Det bör vara möjligt att finna enklare former för att till det allmänna indraga en viss del av konjunkturvinsterna, när de nått en betydande storleksordning. Vi beklaga, att regeringen inte tidigare ägnat detta problem uppmärksamhet, och förorda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en skyndsamt utredning av detta spörsmål i syfte att snarast möjligt ett förslag i ämnet må kunna framläggas. I den mån regeringen fört förhandlingar med näringsorganisationerna under en tyst eller uttalad förutsättning, att åtgärder av denna art inte skulle förekomma, får regeringen naturligtvis erbjuda vederbörande förhandlingar om ändring i överenskommelsen.

Skulle en konjunkturvinstbeskattning av denna art kunna genomföras i år eller tidigt nästa år, behövas enligt vår mening inga föreskrifter om tvångssterilisering av skogsägarnas inkomster av den art, som har föreslagits i proposition nr 225. Däremot bör rätten till viss skattefri avsättning för skattemässig utjämning genomföras, då detta är en i och för sig berättigad reform, varigenom en orättvis progressivitet undviks, när flera års avkastning uttages på en gång. Vi föreslå att rätt till sådan frivillig avsättning skall gälla för 40 % av rotvärdet och 20 % av värdet av leveransvirke.

Med en politik av denna art, som indrager en del av konjunkturvinster till det allmänna, kommer också frågan om den särskilda investeringsskatten i ett nytt läge. Behovet därav minskas uppenbarligen. Dessa olika skatte- och steriliseringsförslag äga ett samband med varandra, och det synes oss vara ett svårt misstag, att regeringen icke åstadkommit ett samlat grepp. Vad investerings-skatten beträffar synes det oss naturligt, att den i varje fall inte användes mer än ett år, nämligen under 1952.

Vi komma nu till frågan om dispositionen av en större eller mindre del av de extraordinära inkomster, som statskassan skulle erhålla genom den ifrågasatta beskattningen av konjunkturvinster. Man bör då främst observera, att samma internationella konjunktur, som lett till de höga priserna på t. ex. mineraliska råämnen och skogsprodukter, också åstadkommit en stark fördyring av ull, bomull, hudar, kol och andra viktiga råvaror. Detta är en av orsakerna till att levnadskostnaderna i Sverige bringats i höjden. Konsumenterna få härigenom bära en börda av betydande storlek. Å andra sidan uppträder den exceptionella prisstegringen på exportvaror, som dels motsvarar fördyringen av importvarorna och dels därutöver lämnar ett överskott på minst ett tusental miljoner kronor innevarande år. Om man i detta sammanhang lämnar sistnämnda överskjutande prisstegring å sido, kan man säga, att den återstående delen av exportvarornas prisstegring uppväges av importfördyringen och icke utgör någon fördel för det svenska folkhushållet. I den meningen kan det också sägas, att det svenska folket som konsument betalar den prisstegring, som på andra sidan framträder som en väsentlig del av konjunkturvinsten på mineraliska råvaror och skogsprodukter. Det förefaller under sådana omständigheter ganska naturligt, att det allmänna i viss mån disponerar de medel, som skola erhållas genom en beskattning av konjunkturvinster, för att lätta den extra börda, som den internationella rustningskonjunkturen lägger på konsumenterna. Det kan inte häremot med fog göras gällande, att sådana åtgärder skulle vara olämpliga, därför att det i framtiden kan tänkas, att exportpriserna gå ner och komma i ogynnsam relation till importpriserna, varvid konjunkturvinster och de extra inkomsterna för statskassan försvinna. Skulle detta inträffa har den svenska nationalinkomsten väsentligt reducerats genom en sådan ogynnsam utveckling av bytesförhållandet med utlandet. Det är klart att frågan om inkomstbildningen och den reala standarden i så fall får tagas upp till beaktande från då rådande förutsättningar. Men så länge läget tvärtom är det, att en extraordinär stegring av nationalinkomsten förekommer och konjunkturvinster äro mycket betydande, kan det inte framstå som omotiverat, att åtgärder till de eljest tungt belastade konsumenternas förmån vidtagas. En sådan politik kan alls inte jämföras med en politik, som av normala skatteinkomster år efter år tillgriper betydande summor för att hålla nere konsumtion och varupriser. I senare fallet får ju allmänheten som skattebetalare bära kostnaden i stället för som konsument. Vad saken nu skulle gälla är att i viss mån modifiera en av extraordinära konjunkturer betingad våldsamt förskjutning av inkomstfördelningen. Motivet skulle vara dels

rättvisa och skälighet och dels behovet att få till stånd en allmän samling kring en återhållsam politik, som motverkar inflationen. Det torde kunna förutsättas, att de stora löntagargrupperna, om inga åtgärder av detta slag vidtagas, komma att ställa krav på så betydande lönehöjningar, att prisnivån får en ny stark tendens uppåt. I den mån åtgärder av föreslagna natur genomföras kan detta lättare undgås. Det blir också lättare att klara de problem, som sammanhånga med jordbrukskalkylens underskott och prissättningen på livsmedel.

Det är beklagligt, att regeringen inte har utarbetat förslag om en praktisk metod att indraga en viss del av de extraordinära konjunkturvinster till det allmänna. Vi anse oss därför inte kunna räkna med såsom säkert, att sådana åtgärder komma till stånd i år eller i början av nästa år. Dessutom möter det viss betänklighet att uppskjuta alla ingripanden på detta område till nästa år. Vi vilja därför kort beröra frågan om vilka speciella åtgärder, t. ex. av inkomststeriliserande natur inom ovan berörda näringsgrenar, som kunna befinnas naturliga, för den händelse mot vår önskan ingen allmän konjunkturvinstbeskattning kommer till stånd. Vi understryka emellertid bestämt att dessa åtgärder kunna och böra göras överflödiga genom konjunkturvinstbeskattningen och att formellt beslut om desamma ingalunda innebär att de behöva tillämpas år 1952. I samband med beslut om konjunkturbeskattningen bör beslut fattas om deras upphävande och om restitution av eventuellt i början av år 1952 inbetalade belopp. Av den föregående redogörelsen framgår också, att den pålaga, som exportavgiftens konstruktion innebär, lägges på enskilda och bolag i deras egenskap av *tillverkare*, är mångdubbelt större än den som lägges på enskilda och bolag i deras egenskap av *skogsägare*. För skogsägarna, vare sig enskilda eller bolag, innebär enligt vår mening den förändring, som steriliseringsförslaget undergick före dess framläggande, ett alltför starkt försvagande av dess effekt, men vi vilja erinra om att enligt vår mening hela tvångsteriliseringen blir överflödig, om en mera allmän konjunkturvinstbeskattning — riktad mot alla näringsgrenar, där konjunkturvinster av betydande storlek uppträda — kommer till stånd. Skulle detta inte inträffa, bör man emellertid ha vidtagit åtgärder för en längre gående sterilisering av själva skogsvinsterna än propositionen föreslår. Detta framstår så mycket mera motiverat som vinsterna på 1951 års skogsförsäljningar icke drabbas av steriliseringen. Vi vilja därför föreslå, att för skogsägarnas vidkommande en femårig sterilisering äger rum och att inbetalning sker av 40 % vid rotvärdeförsäljning och 20 % vid försäljning av leveransvirke i huvudsaklig överensstämmelse med de i den officiella promemorian i höstas föreslagna procenttalen. Vi anse emellertid att gränsen för inbetalningen bör höjas och alltså sterilisering förekomma endast för den som under 1952 försålt för minst 4 000 kronor av virke på rot eller minst 8 000 kronor av leveransvirke. Rätt till frivillig avsättning av ytterligare 20 % resp. 10 % av försäljningsvärdet bör stadgas. Insättare bör äga rätt att tidigast efter två år lyfta inbetalat belopp mot erläggande av ränta för återstående del av femårsperioden. Vi förorda också, att regeringen efter undersökning förhandlar med andra näringsgrenar, där likartade förhål-

landen förekomma, om åtgärder av motsvarande slag. Det torde där bli fråga om ett långt mindre antal företag.

I samband med förslaget om att undandraga en del av de ökade skogsvinsterna från omedelbar disposition uppkommer frågan om hur det skall förfaras med skogsallmänningarna, vilka förekomma särskilt i landets nordligaste delar. Redan nu äro dessa skogsallmänningar undantagna från progressiv beskattning. Av den totala försäljningssumma från allmänningsskogen för ett år avdragas reglementsenligt kostnader dels för skogens vård och förvaltning, dels för skogsvårdsåtgärder av annat slag och slutligen på allmänningen belöpande fastställda skatter och mera. Av återstoden skola enligt reglementet 25 procent avsättas till en fond, som förvaltas av respektive länsstyrelse. Vad som sedan blir kvar utdelas till allmänningsdelägarna. Om en allmänning alltså under 1951 har en summa av — för att ta ett konkret fall — 568 000 kronor att utdela och antalet delägare är 654, så blir inkomsten av allmänningen i medeltal 868:50 kronor. Även om alltså en allmänning rör sig med stora totalbelopp i fråga om försäljning, blir resultatet för varje delägare inte så stort. Om man därtill lägger den omständigheten, att delägarna i de norra socialallmänningarna i regel utgöras av småbrukare inom övre skogs- och fjällområdet, som inte i övrigt komma upp till annat än blygsamma inkomstbelopp, vore det orättvist att beröva dem det tillskott som socialallmänningen ger. Sterilisering bör endast ske, då den enskilde delägaren erhåller ett belopp, som motsvarar steriliseringsgränsen vid enskilda personers rotförsäljningar. Vi yrka, att en sådan bestämmelse införes i lagen.

Hela anordningen med sterilisering av skogsinkomsterna kan inhiberas, ifall ett förslag om konjunkturvinstbeskattning genomföres i år eller början av nästa år. I så fall bör, som redan påpekats, enligt vår mening investeringsskatten tillämpas endast för 1952. Utsikterna till dess upphävande vid årets slut böra öka dess återhållande effekt på investeringarna under nästkommande år. Om regeringen begagnar detta år för en sådan mot inflation inriktad allmän ekonomisk politik, som sakkunskapen anser motiverad, bör det finnas goda utsikter att under detta år lägga en fast grund för ett någorlunda stabilt penningvärde. De åtgärder, som vi i denna motion berört, kunna ingalunda ersätta kreditpolitiska och andra åtgärder syftande till att åstadkomma en dämpning av konjunkturläget, vilket skulle skapa gynnsammare förutsättningar för en lösning av de många ekonomiska problem, som äga samband med inflationens hejdande och bevarande av sunda ekonomiska förhållanden i vårt land.

Med stöd av vad ovan anförts hemställa vi,

1. a) att riksdagen måtte begära att Kungl. Maj:t ville snarast, dock senast i januari 1952, framlägga förslag till beskattning på av konjunkturerna framkallad vinst, som uppstått utöver den nominella stegring, som motsvaras av penningvärdets fall,

b) avslå proposition nr 225 med förslag till lag om investeringskonto för skog m. m., samt

c) stadga att frivillig insättning på investeringskonto skall få verkställas med högst 40 % av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, högst 20 % för avyttrade skogsprodukter samt högst 20 % av saluvärdet av skogsprodukter, som under beskattningsåret uttagits för förädling i egen rörelse, samt att utskottet måtte utarbeta härför erforderlig lagtext,

2. att om riksdagen inte förelägges förslag till konjunkturbeskattning i sådan tid, att beslut härom kan fattas före det för lagförslaget enligt proposition nr 225 avsedda ikraftträdandet, 1 januari 1952, riksdagen måtte antaga proposition nr 225 med följande ändringar:

a) insättning skall göras med 40 % av köpeskillingen för rot-såld skog, 20 % av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag av brännved, kolved och träkol samt 20 % av saluvärdet av skogsprodukter, som uttagits för förädling i egen rörelse med undantag av kolved,

b) idkare av skogsbruk, som så önska, skola äga rätt göra frivillig insättning med ytterligare 20 respektive 10 % för ovan berörda ändamål,

c) ränta skall ej utgå under de fem år medlen spärrats,

d) insättare äger dock rätt att efter två år lyfta deponerat belopp mot erläggande av ränta för den tid, som återstår intill femårsperiodens slut, enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser,

e) de i §§ 2 och 4 angivna gränobeloppen 3 000, 3 900 samt 6 000 kronor fastställas till respektive 4 000, 4 900 samt 8 000 kronor,

f) att riksdagen uttalar att bestämmelserna om tvångssterilisering av skogsinkomster skola upphävas så snart beslut om konjunkturskatt fattats och att eventuellt inbetalda belopp skola restitueras samt att vederbörande uskott i övrigt beaktar vad i motionen anförts,

g) att vederbörande utskott måtte utarbeta de för genomförande av våra förslag nödvändiga ändringarna i lagtexten.

Stockholm den 13 november 1951.

Bertil Ohlin.

Wald. Svensson.

Bertil v. Friesen.

Ragnhild Sandström.

Per A. Johnsson
i Kastanjegården.

Sven Wedén.

O. E. Sandberg.